

■ ■ ■ Feminismen står i fare for å de bare tenker på seg selv.

Den endim

KULTUR
TORIL MOI

Jeg har lest en uferdig, overfladisk, vittig, intens, provoserende og tankevekkende liten bok av en ung britisk feminist som heter Nina Power. Boka heter «One Dimensional Woman» («Den endimensjonale kvinnen»).

Tittelen henspiller på filosofen Herbert Marcuses «Det endimensjonale menneske» fra 1964. Marcuses bok hadde undertittelen «Studier i det avanserte industrielle samfunns ideologi», og handlet om konsumkulturens fremvekst, der alt dreier seg om å få folk til å kjøpe ting de ikke har bruk for. Det er ikke tilfeldig at Marcuse skrev denne boken i USA tidlig på 1960-tallet, for dette var reklamebransjens glanstid, noe fjernsynsserien «Mad Men» får godt frem.

For Marcuse var konsumkulturen en form for sosial kontroll: Den dikterer hva vi skal ønske oss og får oss til å tro at en ny kjole eller en ny bil vil gjøre oss lykkelige. I jaget etter materielle goder mister vi kontakten med våre egentlige behov. Vi blir effekter av konsumkulturen: Kritikkløse, forflatede, ufrie, inautentiske.

«Det endimensjonale menneske» ble 1968-generasjonens bibel. Med Marcuse i hånden drømte radikale ungdommer om et fritt samfunn skapt av og for hele, autentiske, frie mennesker. Denne visjonen hadde også stor innflytelse på feminismen som vokste frem på 1960- og 1970-tallet.

Nina Powers bok er et rått og modig uttrykk for fullstendig frustrasjon. For hva er resultatet av femti år med feminisme? At Sarah Palin kaller seg feminist (Palin er med i en anti-abortion-organisasjon som heter

«Feminister for livet»), mens George W. Bush bruker ønsket om å frigjøre kvinnene som påskudd for å invadere Irak.

Det finnes ikke interessante kvinner lenger, skriver Power. Hun mener det ikke bokstavelig. Men populærkulturen er mer sexistisk enn noengang, hevder hun. Når vi slår på fjernsynet, går på kino eller leser aviser, finner vi fint lite om kvinner som tenker dypt og originalt, arbeider for menneskehetens beste eller rett og slett lever frie og autentiske liv.

Dagens kultur får oss til å tro at en kvinne er frigjort når hun skaffer seg vibrator, dyr håndveske, jobb, leilighet, og en mann. Sex og shopping er kvinnens høyeste mål. Fjernsynsserien «Sex og singelliv» er selve inkarnasjonen av denne forflåtningen.

Ny teknologi har fjernet grensene mellom jobb og fritid, privatliv og arbeidsliv. Kroppen og klærne våre er en konstant jobbsøknad og kontaktannonse. Nyttelse er

” Nyttelse er blitt en plikt. Vi skal på død og liv elske det vi holder på med

blitt en plikt. Vi skal på død og liv elske det vi holder på med. De som foretrekker å sitte alene i en krok med uvasket hår og ufikse klær og klage på livet, jobben, familien får raskt diagnose som antisosiale eller det som verre er.

Vi skal nyte jobben, og jobbe med sex. I dag er pornofilmer dødsalvorlige. Lydsporet består stort sett av grynting, stønning, pusting og pesing. Om en ikke så hva som foregikk, ville en tro at filmen handlet om folk som ruller stein oppoverbakke.

Til sammenligning nevner Power en samling franske pornografiske filmer fra 1920- og 30-tallet, som ofte inneholder Monty Python-lignende komiske episoder der deltagerne knekker sammen av latter midt i all sexen.

Vi lever altså i en kultur som vil ha oss til å beundre anorek-

tømmes som begrep når unge jenter bruker det som en unnskyldning for at

ensjonale kvinnen

STOR OG LITEN FRIHET. Kvinners frihet kan ikke reduseres til å velge mellom Mulberry og Prada – ikke engang i «Sex og singelliv». Foto: SF Norge

tiske, imagefikserte kvinner som kaver og strever for å skaffe seg perfekte bryster og en endeløs forsynning av merkevarer, og tror at jakten på den store kjærligheten er en variant av jakten på det perfekte par sko.

Powers poeng er at alt dette selges til oss under merkelappene «feminisme» og «fritt valg». Dette gjør henne opprørt. Uansett hvor narsissistisk eller undertrykkende en kvinne oppfører seg, presenteres det som et uttrykk for hennes feministiske frie valg. Men frihet til å velge mellom vesker fra Mulberry eller Prada, eller til å satse på en karriere i pornofilmer, er ikke akkurat det feministene på 1970-tallet hadde tenkt seg.

I 1991 skrev Susan Faludi en bok som het «Backlash» («Det store tilbakeslaget»), som dokumenterte at konservative krefter hadde klart å gjøre «feminisme» til et skjellsord, og forsøkt å skremme kvinner tilbake til familiens arne ved å spre uriktig informasjon om

«mannemangel» og barnløshet for innbitte karrierekvinner.

Powers tese er en annen: Nemlig at på 2000-tallet brukes ordet «feminisme» kynisk til å selge konservativ politikk og av selvpptatte jenter som tror at de er feministe fordi de bare tenker på seg selv. Mens Faludi skrev om antifeminisme, skriver Power om en kultur der ordet feminisme er blitt uthulet til det meningsløse.

Powers bok er repetitiv, overfladisk og ensidig. Nyansene mangler. «Sex og singelliv» handler jo også om letingen etter «The One», den ene store kjærligheten. Jeg tror heller ikke at de fleste unge jenter i

dag er helt solgt på imagekulturens verdier. Mange gjennomskuer den fullstendig.

Men Nina Power er konsekvent: Alle inntektene av den vesle pamfletten hennes går til The Fistula Foundation (Fistula-stiftelsen). Fistula betyr opprevet fødselskanal. Problemet oppstår når kvinner må føde uten medisinsk hjelp, og dermed ikke har adgang til keisersnitt. Kvinner med fistula risikerer stadige infeksjoner og har store smerter. Samtidig gjør stanken fra den revnede endetarmen, som ligger åpen inn i vagina, at de ofte blir utstøtt av lokalsamfunnet. Fistula kan ødelegge et liv.

Mer enn to millioner kvinner lever med fistula i dag. Ironien er at skaden kan repareres ved en rask og enkel operasjon. Fistula-stiftelsens sykehus i Etiopia og Kongo redder tusenvis av kvinner hvert år.

Dermed er saken klar: Kjøp Nina Powers bok, eller enda bedre, gi pengene direkte til Fistula-stiftelsen. At Power bruker sine egne penger på Fistula-stiftelsen og ikke på vesker fra Louis Vuitton, beviser at hun tar feil. Det finnes fremdeles interessante kvinner med sunt vett her i verden.

Toril Moi er professor i litteratur ved Duke University.

KULTUR OG MEDIER

DN lørdag

TORIL MOI

Professor i litteratur ved Duke University i Durham, USA

SUNE NORDGREN

Kurator og prosjektleder

JOSTEIN GRIPSRUD

Professor i medievitenskap ved Universitetet i Bergen

ØYVØR DALAN VIK

Filmanmelder i Dagens Næringsstiv

ERLING DOKK HOLM

Arbeider ved Markedshøyskolen og Arkitektur- og designhøyskolen i Oslo